

Paragraaf Weerstandsvermogen

Inleiding

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers (incidenteel en structureel) op te kunnen vangen. Met andere woorden: hoe robuust is de financiële positie van de gemeente? Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (de buffers) en de benodigde weerstandscapaciteit (de risico's). De financiële positie van de gemeente kan daarnaast ook uitgedrukt worden in financiële kengetallen. In deze paragraaf worden zowel het weerstandsvermogen als de financiële kengetallen toegelicht.

Financiële kengetallen

In deze paragraaf zijn de financiële kengetallen opgenomen die zijn voorgeschreven door het BBV vanaf begrotingjaar 2016. De doelstelling is om hiermee een beter inzicht te geven in de financiële positie van de gemeenten. Ter vergelijking is ook het gemiddelde van alle Gelderse gemeenten opgenomen (op basis van begroting 2017). De betekenis van de kengetallen worden hieronder verder toegelicht.

Nr.	Omschrijving kengetal	Begroting 2018	Gelders gemiddelde (o.b.v. begroting 2017)	Rekening 2016
1a	Netto schuldquote	-34%	65%	-40%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd	-59%	53%	-62%
2	Solvabiliteitsratio	72%	33%	65%
3	Kengetal grondexploitatie	0%	18%	-2%
4	Structurele exploitatieruimte	1%	0,60%	1%
5	Belastingcapaciteit	82%	99%	0%

1. De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Dit geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De netto schuldquote voor Putten is negatief. Dit betekent dat we meer bezittingen hebben dan schulden. Onze netto schuldquote is positiever dan het gemiddelde van de Gelderse gemeenten. Gemiddeld heeft een Gelderse gemeente beduidend meer schulden in verhouding tot eigen middelen.
2. De solvabiliteit is 72%. Dit betekent dat onze bezittingen zijn gefinancierd met 72% eigen vermogen (reserves) en 28% vreemd vermogen (voorzieningen, langlopende schulden en kortlopende schulden). Het Gelders gemiddelde is naar verhouding precies andersom; meer schuld en minder eigen vermogen.
3. Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grondexploitatie zich verhoudt tot de totale baten. Hoe lager het kengetal, hoe beter. Het kengetal is negatief (uniek), omdat we een negatief onderhanden werk saldo hebben in verband met de afwikkeling van Bijsteren. Dit is een gunstige uitkomst. In de komende tijd zal de exploitatie van Rimpeler de rol van Bijsteren overnemen.

4. Het kengetal structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Dit kengetal gaat niet over de vermogenspositie, maar over de jaarlijkse baten en lasten. Uit dit kengetal blijkt dat we 1% begrotingsruimte hebben.
5. De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Voor Putten ligt de belastingcapaciteit op 80%, dit betekent op basis van de laatst vastgestelde cijfers dat de belastingdruk 20% lager is dan het landelijke gemiddelde (OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing). Het Gelders gemiddelde is gelijk aan het landelijke gemiddelde.

Op alle overige kengetallen scoort gemeente Putten goed en ruim boven het Gelders gemiddelde. Hieruit blijkt dat de financiële positie van onze gemeente zeer solide is, zeker als de structurele middelen als uitgangspunt worden genomen.

Weerstandsvermogen

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (buffers)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (risico's)}}$$

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote en onvoorziene

kosten te dekken. Risico's zijn mogelijke gebeurtenissen met financiële impact waarvoor nog geen maatregelen getroffen zijn. Middelen en mogelijkheden om deze risico's te dekken, zijn bijvoorbeeld het instellen van voorzieningen, het afsluiten van verzekeringen of andere risico beperkende maatregelen.

Om de continuïteit van de uitvoering van het vastgestelde beleid te waarborgen, moet een weerstandsvermogen in stand gehouden worden dat groot genoeg is om de financiële effecten van tegenvallers op te vangen, zodat niet elke tegenvaller tot bezuinigen dwingt. Het is aan gemeenten zelf om te bepalen wat een passende omvang van het weerstandsvermogen is. Vanuit het provinciaal toezicht zijn ook geen directe normen te geven. Gebaseerd op de Jaarrekening 2016 is de algemene reserve € 1,8 miljoen. Inmiddels is ruim € 1,5 miljoen aan deze reserve onttrokken en in de reserve kapitaallasten gestort vanwege de geplande investeringen zonder maatschappelijk nut. Daarnaast is de bestemmingsreserve weerstandscapaciteit ingesteld. Het doel van deze reserve is om een buffer aan te houden voor risico's zoals gekwantificeerd worden in deze paragraaf.

Het weerstandsvermogen laat de volgende ontwikkeling zien:

Berekening weerstandsvermogen	Begroting 2018	Begroting 2016	Begroting 2017
Beschikbare weerstandscapaciteit (buffer)	41.741	44.666	41.017
Benodigde weerstandscapaciteit (risico's)	6.390	6.644	6.150
Totaal weerstandsvermogen	35.351	42.191	38.022

Bedragen * € 1.000

Het weerstandsvermogen uitgedrukt als verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit is als volgt:

Ratio weerstandsvermogen	Waarderingsklasse	Ratio	Betekenis
<u>41.741.000</u>	A	>2.0	Uitstekend
6.390.000	B	1.4-2.0	Ruim voldoende
=	C	1.0-1.4	Voldoende
6,53	D	0.8-1.0	Matig
	E	0.6-0.8	Onvoldoende
	F	<0,6	Ruim onvoldoende

Bovenstaande normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het geeft aan hoe de ratio weerstandsvermogen geïnterpreteerd kan worden. Voor onze gemeente is de ratio weerstandsvermogen 'uitstekend'. De conclusie is dat onze gemeente beschikt over een zeer acceptabele buffer voor het opvangen van de financiële tegenvallers en dat de financiële positie robuust is.

Beschikbare weerstandscapaciteit (buffers)

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen of mogelijkheden (buffers) waarover de gemeente kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. De weerstandscapaciteit bestaat uit de volgende elementen: vrij aanwendbare reserves, stille reserves, onbenutte belastingcapaciteit en de stelpost voor onvoorzien uitgaven. De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt:

Beschikbare weerstandscapaciteit	Toelichting	Begroting 2018	Rekening 2015	Begroting 2017
Weerstandscapaciteit in exploitatie				
Onbenutte belastingcapaciteit	1	2.893	2.771	2.893
Stelpost onvoorzien uitgaven	2	56	26	56
Totaal		2.949	2.797	2.949
Weerstandscapaciteit in vermogenssfeer				
Saldo begroting/rekening	3	35	-168	272
Algemene reserve	4	1.877	1.974	748
Vrij deel bestemmingsreserves	5	30.512	33.628	30.512
Reserves grondexploitatie	6	5.356	9.139	6.424
Stille reserves aandelenbezit	7	1.012	1.012	1.012
Stille reserves gebouwen en voorzieningen	8	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal		38.792	45.585	38.968
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit		41.741	48.382	41.917

Bedragen * € 1.000

1. Onbenutte belastingcapaciteit: de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is lastig, omdat de OZB niet gemaximeerd is. Een redelijke benadering is om de Puttense belastingdruk te vergelijken met de gemiddelde belastingdruk van alle Gelderse gemeenten. In de provincie Gelderland is de gemiddelde belastingdruk voor de OZB per inwoner over 2016 € 400. Voor Putten is de belastingdruk berekend op € 282 per inwoner, € 118 lager. Met 24.516 inwoners bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit ruim 2,8 miljoen.

2. Stelpost onvoorziene uitgaven: voor onvoorziene uitgaven is een structurele stelpost opgenomen van € 56.000.
3. Saldo begroting: in de begroting houden we rekening met een positief saldo (inclusief nieuw beleid) van € 35.000.
4. Algemene reserve: de gemeente Putten heeft een vrij aanwendbare algemene reserve. Het begrote saldo van de algemene reserve inclusief de reserve kapitaallasten bedraagt per 1 januari 2017 (zie ook tabel blz 16) circa € 1.877.000 met als uitgangspunt de bekende situatie per medio augustus 2017. In hoofdstuk 3 Financiële hoofdlijnen is de ontwikkeling van de algemene reserve voor de komende jaren nader uitgewerkt.
5. Vrij deel bestemmingsreserves: bestemmingsreserves zijn gevormd voor een bepaald doel. De raad heeft de bevoegdheid de bestemming te wijzigen en deze bijvoorbeeld in te zetten voor het opvangen van optredende risico's. In de Nota Reserves en Voorzieningen 2015 is bepaald welke bestemmingsreserves meetellen in de weerstandscapaciteit (beschikbare buffer) en welke bestemmingsreserves geblokkeerd zijn.

Bij bepaling van de weerstandscapaciteit tellen de volgende reserves mee:

- reserve algemene buffer;
- reserve weerstandscapaciteit;
- reserve grondexploitatie;
- reserve IBOR;
- reserve sociaal domein.

Volgens de prognose per medio augustus 2017 bedraagt het totaal van bovengenoemde vrije bestemmingsreserves per 1 januari 2018 circa € 31 miljoen.

De geblokkeerde reserves tellen niet mee, omdat deze reserves niet structureel ingezet kunnen worden als dekkingsmiddel voor de begroting.

6. Reserve grondexploitatie: naar verwachting bedraagt de stand van de reserve bouwgrondexploitatie per 1 januari 2018 circa € 5,3 miljoen.
7. Stille reserves aandelenbezit: de gemeente Putten heeft aandelen van Vitens, BNG en Alliander. Het verschil tussen de boekwaarde en de verkoopwaarde van deze aandelen vormt een stille reserve. De verkoopwaarde is lastig te bepalen, omdat voor deze aandelen geen actieve markt bestaat (niet vrij verhandelbaar). De waarde is benaderd op basis van historische overnamekoersen. Verder moet bedacht worden dat bij verkoop van aandelen de dividendopbrengsten vervallen.
8. Stille reserves op gebouwen en voorzieningen: de gemeente Putten is eigenaar van diverse gebouwen en voorzieningen die veelal verhuurd zijn of in gebruik zijn gegeven. Deze gebouwen en voorzieningen zijn voor (bijna) nihil op de balans gewaardeerd, maar vertegenwoordigen in het economische verkeer wel een waarde. Deze economische waarde is echter moeilijk in te schatten, omdat niet alle gebouwen en voorzieningen een courante locatie en/of bestemming hebben. Zodoende zijn deze stille reserves op p.m. gesteld.

Benodigde weerstandscapaciteit (risico's)

Om de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen, hebben we een inschatting gemaakt van de financiële risico's die de gemeente loopt. Naast een doorlopende actualisering verschillende risico's wordt binnenkort ook een meer fundamentele doorrekening van de verschillende risico's gemaakt. Er is een top 15 van belangrijkste risico's benoemd.

Organisatiebreed zijn de 15 risico's concreet gemaakt. Dit leidt tot 43 subrisico's. Per subrisico is geschat hoe groot de kans is dat het zich voordoet (waarschijnlijkheid) en welke financiële impact dit dan zou kunnen hebben. Daarbij zijn de criteria gehanteerd zoals uitgewerkt in de Nota Reserves en Voorzieningen 2015. De spreiding van de risico's is zichtbaar in de risicomatrix hiernaast. Hoe hoger de waarschijnlijkheid dat risico's zich voordoen en hoe groter de impact hiervan is, hoe meer aandacht de risico's verdienen. Ook is bepaald welke maatregelen zijn genomen om de risico's te beheersen. De uitkomst van de risico-inventarisatie is in onderstaande tabel samengevat. De categorieën corresponderen met de verdeling in bovenstaande risicomatrix.

Totaaloverzicht risico's	Maximaal financieel gevolg	Financieel gevolg na weging
Categorie 'rood'	3.500	2.300
Categorie 'oranje'	11.500	4.430
Categorie 'groen'	1.055	322
Totaal bedrag risico's	16.055	7.053

Bedragen * € 1.000

Voor de volledige uitwerking van de individuele risico's per categorie verwijzen we naar bijlage G Uitkomsten risico-inventarisatie.

Op basis van deze risicosimulatie bedraagt de totale blootstelling aan financiële risico's bijna € 16,1 miljoen. Rekening houdend met de waarschijnlijkheid waarmee deze risico's zich ook daadwerkelijk voordoen, resteert een bedrag van bijna € 7,1 miljoen. Omdat sprake is van inschattingen, werken we bij de risicocumulatie met bandbreedtes. Met een zekerheidspercentage van 90% bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit € 6.390.000. Dit betekent dat er € 6.390.000 nodig is om de geïdentificeerde risico's financieel af te dekken.